

حاجی سید نصرالله و وحیدالملک . میرزا مرتضی قلبیخان
آقاسید محمد رضا - حسنعلی خان . دکتر اسمعیل خان .
دکتر علیخان . ذکاءالملک . حاجی میرزا رضا خان .
معاذالملک .

اسامی رد کنندگان . معززالملک .
زادبالتجار

شعبه صحیفه

مطابق پیشنهاد وزارت جنگ ۱۸۵ تومان
تصویب کمیسیون بودجه ۱۶۵ تومان
موافق تصویب کمیسیون در ۱۶۵ تومان رأی
گرفته و نیز با کثرت تصویب شده .
عده رأی دهندگان ۵۵ نفر ورقه سفید ۵۱ ورقه
آبی (ندارد) امتناع (۴)

اسامی تصویب کنندگان :
حاجی فاتح الملک . قوام الاسلام . معتمدالتجار .
معین الرعایا . متین السلطنه . میرزا داود خان . صدیق
حضرت . میرزا ابراهیمخان . معاضد السلطنه . آدینه
محمدخان . محمد هاشم میرزا . آقا شیخ محمد . آقا
میرزا اسمعیل نوبری . حاجی شیخ علی . وکیل الرعایا
کاشف . آقاسید جلیل . دکتر امیرخان . صدرالعلماء
آقا شیخ رضا . آقا شیخ اسمعیل . شیبانی . وحیدالملک
منتصر السلطان . افتخار الواعظین . حاجی میرزا رضا
خان . مساوات . اسدالله خان . اسان الحکماء .
آقا میرزا احمد . دکتر علیخان . حسنعلیخان .
وکیلالتجار . شیخ ابراهیم . کزازی . ابوالقاسم میرزا
دکتر اسمعیل خان . نجات . ارباب کیخسرو . فهیم .
الملک . حکیم الملک . ادیبالتجار . ذکاءالملک . سلیمان .
میرزا . معززالملک . حاجی سید نصرالله . معاضد الملک
مستشار الدوله . حاجی محمد کریم خان . مرتضی .
قلیخان . عزالملک .

مصارف و ملزومات

موافق تصویب وزارت جنگ یکماهه (۳۱۲)
سیصد و دوازده تومان پنجهزار دینار .
مطابق تصویب کمیسیون بودجه یکماهه (۵۰۰)
دویست و هفده تومان و پنجهزار دینار .
باضافه مصارفی که یکمرتبه از بابت مصارف چهار
ماهه داده شده جمعاً (۳۹۲۴) سیصد و نود و دو
تومان و چهار هزار دینار بموجب تصویب کمیسیون
رأی گرفته و با کثرت نیز تصویب شده .
عده رأی دهندگان (۵۳) نفر ورقه سفید (۴۴)
ورقه آبی (ندارد) امتناع (۹)
اسامی تصویب کنندگان :

آقا شیخ ابراهیم . اسان الحکماء . حسنعلی خان .
آقا میرزا محمد نجات . اسدالله خان . آقا شیخعلی .
آقاسید حسین کزازی . آقاسید محمد رضا . منتصر .
السلطان . حاجی میرزا رضاخان . میرزا مرتضی قلبیخان
آقا شیخ رضا . وکیلالتجار . میرزا اسمعیل نوبری .
محمد هاشم میرزا . آقا شیخ محمد . حاجی شیخعلی .
حاجی فاتح الملک . معززالملک . وحید الملک . صدر .
العلماء . آقا شیخ اسمعیل . وکیل الرعایا . آدینه .
محمدخان . افتخار الواعظین . صدیق حضرت . فهیم .
الملک . ارباب کیخسرو . میرزا ابراهیم خان . حکیم .
الملک . معاضد السلطنه . معتمدالتجار . معین الرعایا .
قوام الاسلام . متین السلطنه . میرزا داودخان . ابوالقاسم .
امیرزا . حاجی سید نصرالله . مستشارالدوله . دکتر اسمعیلخان

سلیمان میرزا - دکتر علیخان - میرزا احمد خان -
معاذالملک .

رئیس - یکقسمت از این بودجه محاکمات
عسکریه بوده که پیروز بعد از مذاکرات بکمیسیون
رجوع گردید در جلسه آتیه مطرح مذاکره خواهد
شد بعلاوه مطرح شورآن جلسه از اینقرار است بقیه
مذاکرات راجع بقدرن حمل فرش جوهری راپورت
کمیسیون درباب تخفیف قیمت مخابرات و مراسلات
ارباب جراند - راپورت کمیسیون بودجه راجع
بورته مرحوم امینالوزاره - ایضاً راپورت کمیسیون
بودجه راجع بورته مرحوم میرزا علی اصغر خان رئیس
کمرک اشنویه - راپورت کمیسیون فوائد عامه راجع
بیانات دولتی - دوفقره راپورت کمیسیون داخله راجع
بازطهارات اهالی فریدن و جوشقان در خصوص استعدای
فرستادن نماینده (مجلس یکساعت و بیست دقیقه از
شب گذشته ختم شد)

جلسه ۵۵

صورت مجلس روز سه شنبه یازدهم

شهر صفر المظفر ۱۳۲۸

مجلس سه ساعت و بیست و پنج دقیقه قبل از غروب
در تحت ریاست آقای مستشارالدوله تشکیل شد

صورت جلسه قبل را ذکاءالملک قرائت کردند
رئیس - ملاحظه هست ؟

دکتر علیخان - میخواستم عرض کنم قرار
شده بود مجلس چهار ساعت قبل از غروب شروع
بشود ولی چندروز است دیرتر تشکیل می شود .

رئیس - بلی یکقدر دیر میشود در صورت
مجلس ایرادی هست بفرمائید .

(گفتند صحیح است) امضاء نمودند

(ذکاءالملک - رفته وزارت داخله باتلکراف
نظام السلطنه راقرائت نمودند مشعر بر اینکه اعظم
الدوله با آنکه قریب هزار دویست سواره و پیاده
دور خود جمع کرده بود در بیستون دستگیر شد)

رئیس - مقصود اطلاع آقایان بود لکن
نمی خواهم در این خصوص مذاکره نمایم البته
خاطر آقایان مسبوق است که چندی قبل بواسطه بعضی
تسامح و غفلتها از مامورین سرحدی مانع از طرف
سرحدداران عثمانی شده بود سقز را تصرف کرده بودند
امر قطعی شده است که آنجا را تخلیه نمایند این
رقمه وزارت خارجه است که اطلاع داده اند .

(ذکاءالملک استیضاح خود را از وزارت مالیه
قرائت کرد مبنی بر اینکه وزارت مالیه بمضی حقوقها
را که از مجلس قطع نشده تجدید و اخذ تومان
یکهجاسی راستو فیان کما فی السابق می نمایند در این
خصوص از وزارت مالیه استیضاح خواهم خواست .
ایضاً استیضاح از وزارت داخله در خصوص امر
نان و گوشت که این ایام خیلی اسباب زحمت شده
است قرائت کردند (بامضای خودشان)

رئیس - آقای مؤتمن الملک هم در این خصوص
استیضاحی خواسته بودند اینکه آقای ذکاءالملک
قرائت کردند متضمن مقصود ایشان هم هست .

(ذکاءالملک پیشنهاد آقای نواب را قرائت
کردند متضمن اینکه چون اذهان نمایندگان از کم
و کیف قروض دولت مستحضر نیست و در باره امور

دان رأی مستلزم اطلاعات کامله از قروض دولتی
است باین جهت پیشنهاد می کنم که کمیسیون انتخاب
شود که بقروض دولتی رسیدگی نموده خاطر
آقایان نمایندگان را مطلع سازند . (تمام گفتند صحیح
است .

رئیس - امروز در آخر جلسه انتخاب خواهیم
کرد .

راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی قرائت شد
مشعر بر اینکه آقای ناصر الاسلام بواسطه کسالت
مزاج و استعمال سه هفته اجازه خواسته اند کمیسیون
ده روز اجازه می دهد و آقای افتخار الواعظین بسمت
مغبری منتخب شدند .

رئیس - در خصوص مرخصی آقای ناصر
الاسلام کمیسیون ده روز تصویب کرده است و
مقصود ایشان این نبود که در این مدت غائب باشند
مقصودشان این بوده که اگر در جلسه حاضر نشوند
بازخواست نشود .

دکتر امیرخان - قبیل از اخذ رأی لازم
است عرض کنم ناصر الاسلام ناخوش است و بنده هم
معالجه می کنم .

رئیس - رأی میگیریم در این خصوص هر کس
راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی رابطوریکه
قرائت شد تصویب می کند قیام نماید (قیام نمودند)
راپورت کمیسیون مبتکران قرائت شد مبنی
بر اینکه طرح آقای منتصر السلطان را در مسئله دخانیات
کمیسیون اساساً قابل توجه دانسته و رجوع بکمیسیون
فوائد عامه می نماید .

رئیس - حالا طرح آقای منتصر السلطان را
کمیسیون قابل توجه دانست مجلس هم قابل
توجه می داند یاخیر ؟

مرتضی قلی خان - این راجع بکمیسیون
قوانین مالیه است نه فوائد عامه .

رئیس - در این باب چیزی اظهار نشده است
تقی زاده - هیچکس از اعضای مجلس نمیداند
این طرح چیست تا او را قابل توجه بدانند بانداند
رئیس - طبع و توزیع شده است .

میرزا ابراهیم خان - در خصوص همین مسئله
طرح میخواستم عرض کنم چون بنده هم لازم میدانستم
که دخانیات بتوسط ادارات دولتی اداره شود از این جهت
قابل توجه دانسته ام .

آقا میرزا اسمعیل نوبری - چون این طرح
امروز طبع و توزیع شده است رأی فردا گرفته
شود .

رئیس - باید خاطر آقایان مسبوق باشد
که مسئله طبع قدری اسباب اشکال شده است بواسطه
اینکه چاپخانه نیست و دائره طبع و توزیع نمی تواند
بآن سرعتی که لازم است برساند .

وکیل الرعایا - من نمی دانم چرا چاپخانه را
حاضر نمی کنند تا کی باید چاپخانه نداشته
باشیم چه چیز آن امروز در این مملکت نیست
بفرمائید تا حاضر کنیم اگر محظوری دارد بفرمائید
رفع محذور نمایم و کسی که مسئول این کار است
بفرمائید از او بخواهیم

رئیس - اداره مباشرت در این خصوص

دچار مشکلاتی شده است ولی به تصفیه این امر اقدامی شده است.

ارباب کیخسرو - چون اظهاری که آقای وکیل الرعایا فرمودند قدری به اداره مباشرت بر میخورد و اینطور می نماید که از اداره مباشرت در اینخصوص غفلت شده است لکن غفلت از طرف وزارت معارف شده است باوجود اینکه میدانسته اند که لازم است اجازه داده اند حال در تهیه این هستیم که ترتیبی در این کار بدهیم.

رئیس - حال پیش از این در اینجامدا کرده نمی کنیم.

(راپورت کمیسیون مبتکرات راجع بطرحی که آقای فهیم الملک پیشنهاد کرده بودند قرائت شد)

رئیس - این طرح چند روز است طبع و توزیع شده است درخصوص اینکه قابل توجه است است یا خیر برای ما میگویم و بعد رجوع میکنیم بکمیسیون هر کس قابل توجه میدانند قیام نماید (با کثرت تصویب شد)

آقای سید حسین گزازی - بنده مدتی است که اجازه خواستم اگر چه وقت گذشت ولی عرض میکنم که از طرف مجلس بنظام السلطنه اظهار تشکر می شود.

رئیس - این مطلب گذشته البته اظهار تشکر از ایشان خواهد شد.

اسدالله میرزا - بنده این را خیلی قابل توجه میدانم و خیلی چیز مفیدی است مگر اینکه هر روز سه چهار طرح پیشنهاد میشود و همه رویهم متراکم میشود عقیده بنده این است که در اینها ملاحظه الهم فالاهم بفرمایند که هر چه را واجبتر است جلو بیاورند ولی عرض می کنم که این قانون دخانیات اهمیت دارد و البته باید بر سایر طرحها مقدم داشته شود.

میرزا ابراهیم خان - همین قسم که میفرمایند ممکن است که کمیسیون مبتکرات هم در نظر داشته باشد که هر چه مهمتر است آن اول تقدیم هیئت رئیسه شود تا جزء دستور بگذارد و بیاورد به مجلس.

آقا میرزا اسمعیل نویری - بنده تصدیق میکنم که همان باید ملاحظه الهم فالاهم بشود ولی قبول ندارم که میگویند چرا هیئت رئیسه الهم فالاهم نمی کند و تمام تقصیرات را کردن آنها بیندازیم دستور مجلس را خود مجلس تعیین می کند فقط هیئت رئیسه میگویند که جلسه آتی دستورش فلان مطلب است و الا هر یک از وکلا می توانند پیشنهاد کنند که من فلان مسئله را اهم می دانم آنوقت مجلس رای بدهد.

منتصر السلطان - هر چه که امروز بودجه مملکت بیفزاید آنرا باید مقدم داشت خصوصاً مسئله دخانیات که بموجب صورتی که وزارت مالیه بوزارت داخله داده اند در سال بمالیه مملکت می افزاید و این جهت می توان گفت که از همه اهم تر است ما امروز دچار خیلی مشکلات هستیم و با این زحمات باید

استقراض کنیم و هیچکس تصویب نمیکند پس این را باید مقدم داشت

رئیس - داخل موضوع امروز می شویم که از آنجمله مسئله فرش جوهری است یاد آوری می کنیم که یکقدری مطالب زیاد شده است اگر بخواهیم مطلب را طول بدهیم نتیجه نمی رسیم مثلاً چند فقره بودجه موقتی وزارتخانه ها است و بعضی مسائل دیگر که اهمیتش زیاد است اقدام اینست که یکقدری در مذاکرات ملاحظه کنیم که طولانی نشود اما بسا دیده می شود که وقتی یک مطلبی طرح می شود تا چند دقیقه در خصوص آن مطلب حرفی زده نمی شود ولی وقتی یک نفر در آن باب حرف زد نسبت بگفته آن شخص پاره ای ملاحظات میکنند و در آن مذاکرات می نمایند اصل مطلب میماند اینطور بسا می شود که تولید اشکالات می کنند خواهش می کنیم از آقایان که در این باب قدری ملاحظه فرمایند.

وکیل التجار - سئوالی بنده داشتم و پیشنهادی هم کرده بودم قرائت نشده است

رئیس - آنها گفته خواهند شد چند فقره امروز پیشنهاد شده است (ذکاء الملک راپورت کمیسیون نواید نامه راجع بقدغن فرش جوهری قرائت نمودند)

میرزا ابراهیم خان - در شور اول راجع بفرش جوهری که راپورت کمیسیون مبتکرات قرائت شد چندان مغالفی نداشت مگر مدتی که کمیسیون پیشنهاد کرده بودند بعضی از آقایان آنرا کم می دانستند در غرة محرم ۱۳۲۸ کمیسیون ۹ ماه مدت را تعیین کرده است بعلاوه آن سه ماهی که خواستند اضافه شود که یکسال بشود بعضی از آقایان که بصیرت و آگاهی شان بیشتر بود گفتند که قالیهای بزرگ در این مدت تمام نخواهد شد خوبست که باین مدت قدری بیفزاییم بنده پیشنهاد میکنم بمجلس که اگر چنانچه راپورت کمیسیون را تصویب کرده اند حرفی ندارند در مدت ممکن است یکمدهت قلیلی یا بیشتر بر آن افزوده شود آن وقت همان راپورت کمیسیون رای بگیرند

معین الرعایا - بنده عرض می کنم آن مدتی که آقایان محترم معین کرده اند اشتباه کرده اند و اصل قدغن هم اشتباه است اول باید ملتفت شد که مالی که از جانی حمل می شود بجای دیگر تادر آنجا فروش برسد تا سه چهار ماه طول داود و البته معلوم است که قالی را فوری نمی خردند تجار هم بواسطه کساد و بعضی ملاحظات دیگر ممکن است چند ماه نگاه دارند بعلاوه بعد از آنکه یکشخصی در کرمان قالی می خرد همانجا که نمی تواند بفروشد لابد است بفرستد بخارج و آنوقت باید بیاید مثلاً بآذربایجان که مرکز است و آنجا وقتی دستخارج می دهند ممکن است که نخرند و باز این چند مدت بماند مثلاً قالیهای بزرگ پارچه سابقاً ذریع بیست قران بیست و پنج قران زیاد تر بفروش می رسید یکدفعه کساد شد و تقریباً سه سال است که به همان حالت باقی است دیگر عرض میکنم که این قدغن را بنده بکلی صلاح میدانم و

اساساً صحیح نمیدانم اگر این قدغن را بکنیم باین تجارت بسیار ضرر میخورد و همانطور که گفته شد باید بمجلسی تشکیل شود از اشخاص کاملاً این کار را دانند و خبره هستند و یکسدهم از سایر ولایاتی که محل قالی بافی و این تجارت است بخواهند از قبیل آذربایجان و خراسان و کرمان و عراق و آنوقت یک مجلس در این جا باینها تشکیل کنند آنوقت در باب مدت و غیر مدت هر چه معلوم و معین شد عمل نمایند و الا بهینطور بخواهند بدون تحقیق یک چنین قدغنی نمایند خیلی مشکل است و ضرر عمده بتجار و تجارتخانه های ایران میخورد.

دکتر اسمعیل خان - بنده فرمایشات آقای معین الرعایا را قبول ندارم و حاضر می یکی یکی از مطالب را بایشان ثابت کنم اولاً کمیسیون تمام دقت های خود را کرده است و تمام اطراف مطلب را ملاحظه کرده و بعد پیشنهادی بمجلس تقدیم کرده چیزی که تجارتخانه های ایران میتوانند عرض کنند این است که بگویند من یک مال التجاره تهیه کرده ام باید یک مهلتی بمن داده شود از برای اینکه آنها را آب کنم بلی بایند آنها یک مهلت داده شود لیکن اینکه معین الرعایا میفرمایند که اسباب ضرر میشود گمان نمی کنم هیچکس این عقیده را داشته باشد لیکن در مسئله مهلت آن یک مسئله صحیحی است لذا کمیسیون نه ماه را کافی میدانند از برای آب کردن مال التجاره اگر مجلس این مدت را کافی نمیدانند و زیاد می کند آن مسئله دیگری است و در خصوص تشکیل مجلس کمیسیون در مقابل این مدتی که معین کرده است با وزارت فوائد عامه قرارداد شده است که بمجلسی مرکب از اشخاص با اطلاع و شمیسه است تشکیل کنند و رنگهای ثابت را معرفی نمایند تمام را که قالی بافی آنوقت دیگر تجار حق تعرض یا اظهار شکایت ندارند بواسطه اینکه رنگهای لازم بآنها معرفی شده است و رنگ دارند و رفع احتیاج آنها را می کند وقت دیگر من گمان ندارم لازم داشته باشد یک مدت برای آب کردن مال التجاره لازم دارند و در همان مدت هم که دولت رنگهای ثابت را بآنها معرفی میکند دیگر اشکالی باقی نمیماند.

حاجی محمد اسمعیل کاشف - بنده اولاً خیلی تعجب دارم از اینکه در راپورت کمیسیون از شکایتهائی که از خراسان و قزوین شده است ابتدا اشاره نکرده اند ثانیاً آنکه عقیده بنده این است که هر مطلبی که مطرح میشود در آن منافع فرا است بدو باید ملاحظه حال آنها و رعایت آنها بوجه اتم بشود باید ملاحظه این را بکنیم که صنعتی که دارند آن با زمانند و همیشه ترتیباتی را در نظر داشته باشیم که اسباب آسایش آنها باشد نه اینکه اسباب شکایت آنها بشود و اگر شکایتی از آنها برسد یا نرسد خودمان باید ملاحظه حال آنها را بنماییم بنده اولاً عرض میکنم باشکایتهائی که از خراسان و جاهای دیگر رسیده است نمیشود بدون اطلاع آنها یک فراری داد که بعد اسباب شکایت آنها بشود پس خوبست اول بآنها اطلاع داد که و کپلی در این خصوص تعیین نمایند و بفرستند در تهران اینجا یک مجلسی از اشخاص با اطلاع و نمایندگان آنها تشکیل شود آنوقت اگر ثابت کردند که دولت اشتباه

کرده است و این قدغن مضرات البته چون دولت هم بملاحظه منافع عموم مات این اقدام را کرده است البته قانع میشود و با آنکه ثابت میکنند که این مدت کم است آنوقت در طول مدت افزوده میشود لیکن بنده اساساً بر ضد قدغن هستم و حاضر می ثابت کنم و در وزارت مالیه هم که اجلاسی شد و در اینخصوص مذاکره بعمل آمد بنده همانجا همین اظهارات را کرده ام و یک قراری دادیم و بموجب آن بخراسان هم تلگراف کردیم لکن آن قرار معمول نشد در چنین امور که راجع بمطالب عمده عمومی است باید خیلی دقت کرد و ملاحظه حال رعایای ضعیف فقیر را کرد دردهات کوچک یک نفر رعیت می بینم از همان جزئی پشمی که داده یک جوهری بدست میآورد و آنرا رنگ میکنند و یک قالیچه می بافد و از همان معاش یکسال او میگردد و در اغلب دهات این ترتیب معمول است حالاً یکمرتبه اگر قدغن شود ملاحظه کنید چندین خانه دار بیمعاش میشوند حالاً کاری بآن ندارم عمده قالی بافی و کارخانجات قالی بافی در تهران و اطراف تهران نیست و در بلاد بعید است مثلاً در کرمان و آذربایجان و خراسان و قزوین و غیره است در این صورت باید از همانها خواست که اشخاص بصیر در این عمل را بر سر بفرستند و در اینجا در اینخصوص غوررسی بشود معلوم است اگر ثابت کردند که فرش جوهری مضر است البته باید قدغن شود که من بعد استعمال نشود لیکن باید این مسئله را در نظر داشته باشند که ضرر این قدغن چندین تجارت وارد نمیشود و باین ضرر این فراری مملکت و رعایا میشود در هر حال مادام که رنگ ثابت تهیه نکرده و بنام و لایات اعلان نکرده و معرفی نکرده اند و نرسیده اند بطوریکه بدست هر رعیتی سهولت بسیار باید قدغن کردن خیلی مضرات دیگر اینکه باید در نظر داشت که قالی ها اینکه قیمتی است بهیچوجه رنگ جوهری در آنها استعمال نمیکند فقط استعمال رنگ جوهری در قالیهای ارزان کم قیمت است و اغلب قالیهاییکه بخارج حمل میشود قالیهای قیمتی است.

دکتر اسمعیل خان - در مسئله رنگ جوهری و غیر ثابت گمان نداشتم یک نفر هم مخالف باشد لکن حالا می بینم آقا اظهار مخالفت میکنند و بنده خیلی متاسفم از اینکه تجارت ما این ملاحظه و دور بینی را ندارند که رنگ جوهری غیر ثابت اسباب شکست مال التجاره ما میشود تجار ما تمام نظرشان بمنافع آنی العصول است دیگر ملاحظه آتی را نمیکند که ضرر بمال التجاره ما وارد خواهد کرد بلکه تمام ما همین نظر را داریم که عقب منافع آنی العصول میرویم و نظر بآتی نداریم صحبت مثلاً از معدن که میشود کشف شده آنرا میخواستیم گفتگوی رنگ می شود میگوئیم آنکه آنان فروش میروند مقدم است و الا این مسلم است که این یک مال التجاره ایران بواسطه استعمال رنگ جوهری بفاصله دو سه سال دیگر بکلی شکست خواهد خورد حالاً اگر مجلس شورا میخواست تصویب کند که رنگ جوهری و غیر ثابت استعمال شود بنده حرفی ندارم.

وکیل الرعایا - بنده اساساً تأیید میکنم آقایانی را که عقیده شان اینست که رنگ جوهری کلیه باید در ایران ترک شود و این مسئله باندازه روشن است که معتاج توضیح نیست لکن در چند

روز قبل هم اشاره کردند که نظر بآزادی تجارت است و رنگ جوهری هم باید باشد لکن باید دانست که در چه جا و چه موقع باید استعمال کرد رنگ جوهری را نباید در قالی که یکمرتبه باید دوام کند استعمال کرد در پارچه های گوناگون فقط شش ماه دوام میکنند استعمال کرد لکن در یکجا با کمیسیون شریک نیستیم و آن در مدت مهلت است برای اینکه باید مدت زیادتر معین شود که بقدر هم ضرر وارد نیاید و مدتی باشد که این قالیهای جوهری بطور آزادی در مملکت گردش نمایند که ضرر بصاحبش وارد نیاید و این مدت خیلی کم است لکن اینکه رنگ جوهری بهیچوجه استعمال نشود چه وقت میشود - چه وقت میشود که این مقصود عالی را این مملکت در بر بگیرد آن بعد از گذشتن یکسال و نیم از اقدامات وزیر فوائد عامه خواهد شد.

دکتر اسمعیل خان آقای وکیل الرعایا هم در تمام مواد شریک اند برای کمیسیون مگر در یک ماده که میگویند مهلت داده شود برای آب کردن مال التجاره و موافق ماده اگر نومی مملکتی باید مهلت داده شود برای آب کردن مال التجاره این صحیح است و یک مدتی هم کمیسیون معین کرده است حال این مدت را کم میدانند یک مسئله است غیر از مسایب معمول بودن رنگ جوهری و در زیاد کردن مدت شاید کمیسیون هم بپذیرد چنانچه وزارت مالیه شش ماه معین کرده بود و کمیسیون سه ماهه افزود شد نه ماه حالا باین ۹ ماه هم اگر میافزایند مطالبی است علیحده لکن عرض میکنم اگر نه سال هم باین ۹ ماه افزوده شود باز در آخر مدت تجار خواهند گفت با ضرر وارد میآید.

متین السلطنه - نظر بفرمایشات اولیه جناب رئیس تصور میکردم مباحثات کمتر بشود و تصور میکردم در یکی دو جلسه که در اینخصوص مذاکرات شد بقدر کفایت مضار و منافع این امر گفته شد مذاکرات امروز منحصر است باختار رأی که یکسال یا دو سال مهلت داده شود که این قالیهای موجوده بفروش برسد ولی می بینم داخل جزئیات شده ایم و تردید دارم در اینکه آیا از جزئیات خارج میشود یا نه میگویم تا اینکه بنده عرض خود را که راجع بجزئیات است ضمیمه سایر جزئیات بکنم بنده تصور میکنم باینهمه مذاکرات یکی دو مرتبه سهو کردیم مسئله رنگ جوهری یک مطلبی است که در بدو امر بهر کس اظهار کنی هیچکس نیست که تصویب نکند که رنگ جوهری برای قالیهای ما بد است ببارتخاری مثل یکسطلی است که بنده مثل میزنم و آقایان محترم تصدیق میکنند فرضاً اگر بگوئیم نان خوبست در این مملکت یکمن دوقران باشد نه مثل حالا که پیدا نمیشود این خیلی بنظر بد میآید و همه تکنیب میکنند میگویند البته خیلی بد است ولی از نقطه ثروت مملکت اگر نظر کنیم می بینم در هر مملکتی که نان گرانتر است سایر چیزها هم همان نسبت است رنگ جوهری هم همینطور است در اولین وهله رنگ جوهری را هر کس میگوید بد است ولی اگر از مطلعین و معینین این کار و اشخاصی که در این راه کار کرده اند و سلیقه این امر را میدانند و فرمانهایی که از خارج می دهند برای یافت این جنس که چه شکل باشد بدانند آنوقت تصدیق میکنند که باید رنگ جوهری باشد و ممکن است چنانچه آقای کاشف فرمودند کم کم تصدیق شود حالا بنده نه بآن اندازه هستم که بگویم

بکلی بد است نه آنطور که بگویم هیچ عیب ندارد هر دوی این جنس برای این مملکت لازم است هم رنگ جوهری و هم رنگ غیر جوهری اگر امروز مثلاً دو کرور قالی رنگ جوهری خارج میشود دو کرور هم قالی رنگ ثابت خارج میشود هیچ کس نمیتواند بگوید که این چهار کرور باید قالی رنگ ثابت خارج شود و چنانچه سابق گفته شد و حالا بنده مجدداً تکرار می کنم بعضی ممالک جوهری را نمیخرند و ثابت را میخرند و بعضی هستند که رنگ جوهری را میخرند پس اگر فرضاً این قالیهای که هر یک جوهری است قدغن شود تصور نکنند بوضعش دو کرور قالی رنگ ثابت خارج میشود اینطور نیست این قدغن اسباب میشود که دو کرور قالی جوهری خارج نمیشود باین مقدار ضرر بصادرات مملکتی وارد میآید در یک صورت ممکن است که تمام این رنگهای جوهری را تبدیل برنگ ثابت کرد که فوری هر کس که میخواهد شروع بقالی بافی کند برنگ ثابت شروع نماید و این وقتی میشود که شیمیست ها رنگهای ثابت را معرفی کرده باشند و سهولت بدست هر رعیتی بیاید و این بعقیده بنده بعد از دو سال ممکن است.

رئیس - یک پیشنهادی آقای میرزا ابراهیم خان کرده اند که نه ماه باین مدت افزوده شود که جمماً یکسال و نیم باشد.

اسدالله خان - یک قسمت از عرایض بنده را آقای متین السلطنه فرمودند ولی اینکه گفته شد ۹ ماه افزوده شود کم است بنده عقیده ام اینست که دو سه سال مهلت داده شود که رنگهای ثابت را امتحان کنند و معرفی کنند تمام تجارتخانه های قالی بافی و تمام ولایات و این یک مدت زیادی لازم دارد و اینکه الان آلمانها میخواهند این رنگ نلی خودشان را با ما بقبولانند ما نمی توانیم قبول کنیم مگر در صورتیکه ثابت بودن آن با معلوم شود و از قراری که شنیدم آنهم ثابت نیست و بموجب تعرفه گمرکی مساکه تمام دول قبول کرده اند ملاحظه مغالفت از ورود رنگهای جوهری داریم و این نلی را وقتی میتوانیم بپذیریم که ثابت شود جوهری نیست و الا بدون تحقیق نشود اجازه داد و بتجارت خودمان باینجهت ضرر بزنیم و بتجارت دیگران بیفزاییم.

رئیس - حالاً اینجا دو پیشنهاد شده است یکی آنکه ۹ ماه افزوده شود باین مدت که کمیسیون تصویب کرده است یکی آنکه از مراکز جهت قالی بافی اشخاص با اطلاع را احضار نمایند و با حضور آنها پس از مذاکرات قرار قطعی داده شود.

دکتر اسمعیل خان - آن تکلیف وزارت فوائد عامه است در باب این مدتی که گفته شد خیلی زیاد است برای اینکه اشخاصی که این مدت را کم میدانند میگویند بعضی قالیهای جوهری در دار است و تا پائین بیاید و بفروش برسد یک مدتی لازم خواهد داشت تمام این مدت بیش از شش ماه لازم نیست که قالیهای ناقص تمام شود باینجهت وزارت مالیه هم شش ماه معین کرد کمیسیون سه ماهه هم افزود برای اینکه در این مدت آنها بفروش رسیده حمل شود حالاً اگر این مدت را کم میدانند خوبست از وزراء سؤال نمایند که از روی چه ماخذ این مدت را معین کرده اند و بعضی میگویند در ظرف این مدت باید رنگها معرفی شود باینجهت این مدت را کم میدانند وزارت علوم قرار داده است

یسار یکماه این مجلس را تشکیل کند و یکماه هم از برای امتحان رنگها کافی است و در مدت هفت ماه دیگر بنام نقاط ولایات رنگهای امتحان شده معرفی خواهد شد .

فاتیح الملک - بنده گمان میکنم اگر بر مدت افزوده شود ضررهای دیگر متوجه خواهد شد بجهت این که این قالیهای جوهری از سه حال خارج نیست یکمقداری قالیهای است که بسته انداز برای حرکت بخارجه یکمقداری در دست تجار و متفرقه است که در فروش نرفته است یکمقداری آنها است که در دار است .

رئیس - بگفتیم دیگر هم هست که پشمش را تازه رنگ کرده اند .

فاتیح الملک - چهار قسم میشود در مراحل آنها که بسته شده برای حرکت مدت لازم ندارد آنها که متفرقه است پنج ماه کافی است برای خرید و حمل آنها . آنها که سردار است ده ماه برای آنها کافی است باین شقی که جناب رئیس فرمودند ۱۵ ماهم برای آنها که رنگ شده است کافی است پس پیش از ۱۵ ماه لازم نیست اگر مدت زیاد شود از نو شروع خواهند کرد .

حاجی میرزا رضا خان - بنده بمناسبت اینکه عضو کمیسیون فواید عامه هستم ملاحظاتی خود را در آن کمیسیون مفصلاً اظهار کرده و حالاً نیز توضیحاً عرض میکنم نظر بر این است که کمیسیون اساساً باید دانست استعمال رنگ جوهری در فرش مجاز است یا ممنوع بنده بدو علت اساسی موقوف شدن رنگ جوهری را لازم میدانم که بعد از قبولی این مسئله باید بعد در تجدید مدت قفسن مذاکره شود اولاً رنگ جوهری اگر در فرشها استعمال شود منبهد سخته بزرگی بر تجارت و ثروت فرش ایرانی که مرغوب ترین فرشهای عالم است وارد میآید زیرا با وجود خود نمائی فرشهای (اناطولی) و از میر و جاهای دیگر هنوز در فرنگ و آمریکا روز بروز رونق این مال - التجار ایران در نژاد است و اگر این رنگ جوهری مجاز شود مرغوبی فرشهای ایران از فرش تازه هم از فرش کهنه بکلی زایل میشود پس رجحان فرش کهنه بر فرش جوهری مسلم است و مطبوعی فرش آنتیک بر همه صاحبان صنایع عالم مبرهن است چنانکه وجود فرشهای آنتیک چندین قرن از زمان سلاطین صفوی در مقبره شیخ صفی در اردبیل اگر بقارت نرفته باشد و یا در زاویه حضرت عبدالعظیم و سایر اماکن متبر که خود دلیل واضح است که تجار معتبر اروپا آنها را بقیمت گزاف میخرند و این رغبت برای نقش و نگار آنها است که اگر رنگ جوهر مخلوط میبود البته آن گل و بوته در چندین قرن باقی نمی ماند خاطر دارم در یانزده سال قبل یک پسر چه فرش ایام صفویه را به چندین هزار تومان می خریدند و وارزان فروختند تا بنیاً و اوفق فصول نظامنامه که در سال ۱۳۱۷ و بعد در رمضان ۱۳۲۷ به بنده نمایندگان خارجه و داخله رسماً اطلاع دادند که استعمال رنگ جوهری ممنوع است و همه آنها قبول کردند پس در حالیه شکایت تجار ایرانی از ممانعت حمل فروش

جوهری ناشی از عجله وی مطالعه بودن حکم وزارت مالیه است که اگر وزارت تجارت میبود اینطور اشکالات نمیشد در هر حال بطوریکه کمیسیون تصویب کرده است بهتر است هر چه زودتر مجلسی از خودمان در عالم شیمیائی و اهل خبره تجار فرش تشکیل یافته تازگی در عرض رنگ جوهری که رنگ ثابت و ارزان باشد اتخاذ شود و همه کس میدانند که از چند سال قبل رنگ ثابتی از آلمان معلم شیمیائی اختراع کرده امتحانات داده در تهران اجزاء گمرک حتی مسوولانکف فرانسوی تجزیه کرده که مدتی است در کارخانجات عراق و سایر جاها شیوع دارد در آخر عریض خود متذکر میشوم بدو باید آن مجلس تشکیل باید و بعد از استعمال قفسن فرش جوهری داده شود .

آقا شیخ اسماعیل نویری - موضوع مطلب در سه امر است یکی آنکه بینیم رنگ جوهری خوبست یا بد است دوم آنکه بکمدنی بر این مدت اضافه شود سوم آن که یکمجلسی وزیر فواید عامه تشکیل کند و نتیجه آن مجلس بمجلس بیاید بغیر از این سه موضوع در هر چه صحبت کنیم بعتیده بنده زیاد است .

وکیل التجار - میخوام عرض کنم این فرشهای جوهری چندان اهمیت ندارد امروز اگر ملاحظه کنیم از تمام قالیهایی که بافته میشود صدی پنج بیشتر جوهری نیست الباقی رنگ ثابت است و بنده حاضر در یک هفته همین جا ثابت کنم که از تمام قالیها پیش از صدی پنج فرش جوهری نیست دیگر آنکه در قفره امتحان و تفرقه رنگها البته این مسئله خیلی خوبست که شیمیست ها امتحان کنند رنگهای ثابت و غیر ثابت را و تفرقه کنند لکن این مسئله را هم باید بدانند که آنها سه قالی ثابت رنگ میبافند خودشان رنگ ثابت دارند اگر ممکن است رنگ ثابت ارزان تری تفرقه کنند بهتر است و در خصوص قفسن معلوم است باید رنگ جوهری در مدتی که رنگهای ثابت تفرقه نشده است قفسن باشد مگر از برای قالیهایی که ناقص است و در مراکز جبهه قالیبافی باید صورت بدهند قالیهای ناتمام خودشان را بحکم تادیگر باسم قالی ناقص شروع بیابان نمایند **رئیس** - خیلی از آقایان اجازه خواسته اند و بنده عقیده ام این است که بقدر کافی مذاکره شده حالا رای میگیریم در اینکه همان قسم که گفتند از ولایات اشخاص با اطلاع بصیر را بخواهند و در وزارت فواید عامه مجلسی نمایند هر چه قرار دادند عمل شود حالاً در این رای میگیریم اگر تصویب نشد آن وقت در مدت رای میگیریم .

رئیس - لازم نیست برای اینکه آنها اگر لازم داشته باشند مدت تعیین می کنند پس در سر همین مسئله اول رای میگیریم اگر تصویب نشد آنوقت میرویم سر مدت و در آن رای میگیریم .

دکتر علیخان - بنده ایرادی دارم بکمیسیون اینکه میگویند رنگ جوهری بد است و اسباب شکست تجارت قالی شده است مانع میباشیم بهمین حرف آنها اکتفا کنیم باید علت آنرا بگویند و ما بفهمانند که مثلاً از روی استاتستیک گمرکی معین شده است فلان قدر تجارت قالی نکند کرده است بملاوه

می بینیم تلگراف فرمانفرمای آذربایجان میگوید در فرش جوهری رادر روسیه میخرند و در فرنگستان نمینند پس معلوم میشود خریدار دارد و دیگر اینکه باید دانست که علت اینکه رنگ جوهری در این مملکت معمول شده است چیست علت نداشتن رنگ ثابت است یا اینست که رنگ جوهری ارزان تر است علت را که نمیدانم آنوقت از راه مطلب داخل شویم بنده گمان میکنم تشخیص این مطالب با تجار است و الا بدون تحقیق از اصل مطلب نمیشود یک مرتبه یک تجارت عمده را بر زمین زد و بعد از مدتی آنوقت در خیال تهیه رنگ باشیم عقیده بنده این است که این رنگ را اول تهیه کنیم بعد از آنکه تهیه رنگ کردیم آنوقت قفسن نمایم که رنگ جوهری استعمال نشود پس در تمام این مطالب بنده عقیده ام این است که باید تجار را که از این مطالب اطلاع دارند از تهران و ولایات خواست که مجلسی تشکیل بدهند و در این خصوص مذاکره نمایند آنوقت هر چه قرار شد عمل شود **دکتر اسماعیل خان** - عرض میکنم اینکه میفرمایند فرمانفرمای آذربایجان فرمودند در یکی از مارشهای قفقاز به فروش میرسد این خیلی غریب است بملاحظه اینکه در چهار شهر قفقاز که از رنگ های آبی و قرمز خوششان میآید باید یک تجارت بزرگ در اروپا بر زمین بخورد عجیب تر آنکه می گویند عقاید تجار را باید دانست تجار ما کونومی مملکتی را نمیدانند چیست تجار ما بعضی اینکه بایشان گفتی باید رنگ ثابت کار کرد بهیچ وجه ملاحظه آتی را نخواهند کرد ملاحظاتی خودشان را از دست نخواهند داد تصور نمیکنند همین قسم که حال رنگ جوهری استعمال میکنند در پنجمال بعد حال تجارت آنها چه قسم خواهد بود ملاحظه نمیکنید که الان عشانها با شما در یک کنفرانس فوق العاده هستند شما باید ملاحظه نمیکنید در صورتی که تمام دول که زحمت کشیده اند و میکشند همیشه ملاحظه تجارت خودشان را در آتی میکنند دیگر اینکه اظهار شد کمیسیون دلایل خودش را در بنی استعمال رنگ جوهری بیان نکرده است چون تصور نمیکردیم این دیگر محتاج بد کردلیل باشد گمان نمیکردیم کسی بگوید شما رنگ جوهری در قالی های خودتان استعمال کنید آنوقت مال التجاره شما در مارشهای اروپا آب نشود دولت انگلیس که اینهمه مال التجاره اش ترقی کرده است برای اینست که مال التجاره خودش را صحیح و بی عیب کرده است این دلایل حیاتی است که تمام دنیا آنرا فهمیده اند خیلی غریب است که در حسابات دلیل می خواهند

دکتر علیخان - بنده عرض نکردم که التیام بدهید که رنگ جوهری بد است و چرا رنگ جوهری را استعمال میکنند البته بواسطه اینست که رنگ ثابت ندارند این واضح است وقتی که می خواهند مال التجاره شما را کساد نمایند رنگی غیر ثابت ترتیب می دهند که مال التجاره شما را بر زمین بزنند لکن بنده عرض کردم باید این را ثابت کرده باشید از روی استاتستیک گمرکی که از روزی که رنگ جوهری استعمال شده است این تجارت در سال چند ترقی و یا چند تنزل کرده است .

رئیس - تلگرافی از اهالی عراق در همین موضوع رسیده است قرائت میشود .

(**ذکاء الملك** تلگراف را قرائت کرد حاصل تلگراف اینکه چندی قبل حکمران عراق تجار و رؤسای قالی بانی را جمع کرده اظهار داشتند که منبهد رنگ جوهری نباید استعمال شود چون فریب یک کرور تومان قالی در دستگاه است ناتمام التزام دادند که پس از اتمام آنها دیگر قالی جوهری نیافند این ایام تلگرافی از طرف وزارت مالیه رسیده مبنی بر اینکه نباید رنگ جوهری استعمال شود و این ممکن نیست بجهت اینکه یک کرور قالی در کار است و این نمی شود تمام بماند لکن بعد از اتمام اینها استعمال نخواهیم کرد .

مرتضی قلیخان - در باب اصل این مطلب بنده عقیده ام اینست که باید جوهر موقوف شود جوهر سم است برای ثروت مملکت و اگر یک قصی از این راه حاصل میشود از برای عده ای از تجار است و قفسن فرش جوهری نفعش از برای مملکت است لیکن در خصوص مدت بنده هم مدت را کم میدانم ۲ سال و نیم باید باشد و بعد قفسن سخت شود بطوریکه قاچاق هم داده نشود و مذاکره هم کافی است خوبست رای گرفته شود .

حاج محمد کریمخان - چون بنده از قالی بافی صفحات خودمان اطلاع دارم لازم میدانم عرض کنم سابق بر این در ایلات قشقایی خودمان که قالی برنگ ثابت می بافتند قالی خر می آمد و بقیمت گزاف می خریدند لکن از وقتی که جوهری میبافند دیگر قالی خر نمی آید تا بخرد باین جهت خود قشقایی ها هم التزام داده اند که دیگر رنگ جوهری استعمال نکنند .

معین الرعایا - هیچکس نمیگوید که رنگ جوهری بهتر از ثابت است و این هم باید قفسن شود ولیکن امروز فرار شده است این ترتیب بعین مثل ترتیب سابق است که یک شب یکی از وزرا می نشست بمبیل شخصی خودش بدون مشاوره با کسی سر ملت پرستیش درد میکرد آنوقت قفسن میکرد که رنگ جوهری نباید استعمال شود غافل از اینکه امروز نصف اهالی ایران قالی باف هستند وقتی هم از مغرب موقتی کمیسیون توضیح میخواستیم مثل اینست که مدعی هستند این وظیفه مغرب نیست شما باید اطلاعات خودتان را بگویند این طور اظهارات صحیح نیست .

ادیب التجار - خوبست بگفتید مراعات نظامنامه شود الان مدتی است که بنده اجازه خواسته ام و اجازه داده نشده است و در خصوص رنگ جوهری چنانچه آقای وکیل الرعایا فرمودند یکسال و نیم مهلت لازم است داده شود لکن بعد تاریخ معلوم همان قسم کدر کمیسیون قرار شده است مجلسی از تجار دعوت بشود در وزارت فواید عامه و در آن مجلس هر چه قرار شد عمل شود و از همان تاریخ ابتدای مهلت رقرار بدهند و رای گرفتن را حالا بکلی غلط میدانم .

تقی زاده - خوب صحبتی بودا گرد و اول مجلس بیان آمد که خوب است در موضوعات مجلس مراعات الایم فالایم بشود لکن متأسفانه می بینیم خیلی کارهای مهم که مستلزم استقلال مملکت است مانده و امروز

این مطلب بمیان آمده سابقاً هم بکرور پارچه کاغذهای روی میز زیر و رو شده بود امروز هم همانطور شده و بنده از اول بیکویم آنچه بیکه با اینجا آمده قانونی نیست این یک لایحه قانونی لازم دارد که وزارت مالیه در خصوص قفسن حمل فرش جوهری و استعمال جوهر بمجلس پیشنهاد کند و وزارت مالیه یک قفسنی کرده است بمیل خودش بمشکایات از ولایات رسیده است آن شکایات را رجوع بکمیسیون کرده و این را بورت کمیسیون است این نباید بشود یک مطلبیکه بمجلس میآید باید صورت قانونی داشته باشد این نشده است و چند جلسه است که در این خصوص و عمل کرد مرد آباد و انجمن شاهرود و بسطام صحبت میکنند در صورتی که مطالبی که باستقلال مملکت متوجه است همین قسم مانده است حالا چرا این مطالب متعلق بقوانین احتیامی مملکتی است و ممکن است قفسن آن همه را از اهل این مملکت گرسنه نگاه بدارد در یک چنین مطلبی نمیشود بدون تأمل رای داد و من می بینم مذاکرانی که در تمام این مدت شده تمام مکررات است مثلاً بعضی تکرار حرفهای دیگران را می کنند و همه در اول میگویند این مسئله اساساً منکر ندارد در صورتیکه اساساً منکر دارد و بنده اساساً منکر هستم این بعین مثل مسئله ضرب تفره است در این مملکت که میگفتند از برای مملکت مضر است بطوری این مسئله هم اتفاقی بود که همه مضر میدانستند حتی در بازار هم از هر کس سؤال کنی میگوید مضر است لکن بعد از آنکه تحقیق شد و مطالعات در آن شد معلوم شد که مضر نیست بلکه نافع است فقط باینکه می گویند فلان مطلب مضر است فلان مطلب نافع نمی شود قانع شد دلیل علمی حسی لازم است پس خود وزیر باید حاضر باشد و دلایل حسی استاتستیک را بیان کند که فلان دلیل فرش جوهری مضر است بنده در اینجا از اینهمه توضیحات که مغرب کمیسیون و دیگران گفته اند یک حرف اساسی نشنیده ام مگر آنکه دکتر علیخان اظهار کرد و بعین مقصود بنده بود مافظت یک چیزی شنیدیم که فرش جوهری بد است لکن بچه دلیل نمی دانم این باید از روی استاتستیک گمرک معلوم شود فرما بگویند سنوانی که فرش جوهری نبوده است تجارت قالی سالی پنج کرور تومان میشده و در این چند ساله که فرش جوهری معمول شده سالی فلان قدر کم شده سال اول فلان مقدار سال دوم فلان مقدار و اگر الان قفسن کنند در سالهای آتی به زیاد تر میشود شماها راضی هستید در این بی یولی یک ضرر کلی به ثروت این مملکت بزنید هیچکس راضی نیست پس در اینگونه امور خیلی باید دقت کرد که مبدا در این حال یک ضرری متوجه شود امروز مدین روی رسالی صد هزار تومان اجازه می کنند و سال دوم دو بیست هزار تومان و سال سوم سیصد هزار تومان تمام شماها حاضرید دو سه ساله را تنزیل کنید و سالی پنجاه هزار تومان نقد بگیری و یکی از آنها هم که رای میدهد بنده هستم چرا اینکار را میکنیم برای احتیاج فوق العاده که امروز داریم پس باید ملاحظه ثروت مملکت را کرد برای اینکه یک محلی که امروز یک اندازه کمک به صادرات مملکت مانی - کند همین محل است یک حرفی که اینجا زده شد

منتصر السلطان - این مسلم است که همیشه احتیاجات راهنا است و هر کس محتاج بچیزی شد و حس احتیاج پیدا کرد در مقام رفع احتیاج بر می آید در چند سال قبل در این مملکت کفش از اروپا و روسیه شمالی سالی بیست هزار جفت وارد می شد آنهم خوب بفروش نمی رفت چه شده است که حالا از روی استاتستیک گمرکی سالی یک کرور می بینیم بلکه بیشتر کفش وارد می شود و تمام بفروش میرسد فقط احتیاج است وقتی که ما خودمان را محتاج بکفش دیدیم خریدیم همین قسم است فرش جوهری وقتی که احتیاج خودشان را بقالیهای جوهری دیدند سفارش دادند و خریدند مخصوصاً بنده در این مسافرت اخیر دیدم که سفارش می دادند بایرانی که اغلب قالیهای ارزان حمل نمایند از این روم معلوم می شود که در قاطی که قالی گران می خواهند ارزان نمی خرند و در جا که قالیهای ارزان می خرند قالی جوهری می خواهند

محمد هاشم میرزا - بنده نه حرف حاج محمد کریم خان را در ذوقی فرش جوهری نه فرمایشات آقای تقی زاده را در اثبات فرش جوهری دلیل تازه ای نمی بینم بهتر این است که رای گرفته شود **رئیس** - چنانچه عرض کردم اول رای می گیریم در اینکه مجلس از تجار ولایات و مردمان خیر در وزارت علوم و فواید عامه تشکیل شود و هر چه قرار دادند و متفق شدند بمجلس پیشنهاد نمایند **حاج محمد اسماعیل کاشف** - آن مدتی که کمیسیون معین کرده است کافی نیست **رئیس** - اینجا صحبت از مدت نیست حرف در اساس مطلب است که مجلس تشکیل شود و اساساً

که وکیل قشقایی گفت که در صفحات جنوب قالی های رنگی را نمینورند جواب آن همان بود که گفتند در روسیه فرش جوهری خریده میشود معلوم است چون خروج مال التجاره جنوب از همان طرف است شاید خریده نشود اما صفحات آذربایجان نصف بیشتر بلکه دوثلث قالیهای آن طرف جوهری است و بر روسیه میروند و اینست که گفته شد مجلسی از تجار تشکیل شود در این باب مذاکره شد کافی نیست برای اینکه فقط قوه تجارتی کافی نیست باید قوه اکونومی مملکتی داشته باشد حالا مالیک دسته ای اینجا جمع شده ایم در صورتیکه هر یک قبل از این مشغول یک کاری بوده ایم که ربطی باین عمل نداشته مثلاً در مدرسه بوده ایم نجود صرف میخوانده ایم یا در کارهای دیگر بوده ایم حالا میخوانیم بگمربنه سالی مبالغی بتجارت و ثروت مملکت ضرر بزنیم این تصور نشود که مثلاً اگر سالی دو میلیون تجارت قالی است و سالی یک میلیون دو کرور قالی جوهری خارج میشود اگر قفسن شود استعمال رنگ جوهری و خروج قالی جوهری تصور نشود که چهار کرور قالی غیر جوهری خارج میشود خیر همان دو کرور قالی ثابت خواهد خارج شد و سالی دو کرور ثروت و تجارت این مملکت ضرر وارد خواهد آمد لکن بنده تصدیق میکنم این را که یک مجلسی در وزارت علوم تشکیل شود از علماء و تجار و مردمان با اطلاع در علم ثروت و اکونومی مملکتی در این خصوص مذاکره نمایند .

در این خصوص مذاکره نمایند حالا رای می گیریم در اینکه از ولایاتی که شکایت کرده اند و تقریباً هر کس قالی بافی و تجارت قالی است اشخاص با اطلاع را بخواهند در وزارت فوائد عامه و در این خصوص اساساً مذاکره نمایند هر کس همین قسم که گفته شد تصویب می نماید قیام نماید اغلب قیام نمودند (در این موقع آقای ذکاءالملک رابورت کمیسیون است و تلگراف راجع تخفیف قیمت مخابرات ارباب جرائد قرائت نمودند.)

حاجی میرزا رضا خان بنده ماده پنجم لایحه

قانونی است و تلگراف را مخالف اصل بیست و پنجم قانون اساسی میدانم زیرا که در قانون مصرح است (انشاء یا توقیف مخابرات بدون اجازه صاحب تلگراف ممنوع است) پس در صورتیکه اخبار تلگرافی اخبار نویسان در تحت (سانسور) باید بکلی آزادی مخابرات مرتفع میشود و اختیارات را بدست اولیای امور تلگراف و وزراء میدهد هنوز این لایحه قانونی انتشار نیافته آزادی در مخابرات نیست در این صورت از یکطرف تخفیفی در حمل جرائد میدهد از طرف دیگر آزادی مخابرات را محدود میفرماید.

وکیل الرعایه - بنده اساساً بر این عقیده هستم که تخفیفی داده شود شاید بیش از آنکه خودشان خواسته اند در این موقع بنده لازم میدانم لکن چون بطور کلی ضمیمه این بعضی مطالب راجع بوقایع نگاران میشود بنده مترسم که کم کم این هم یک دکانی برای مملکت مقابل تلگرافخانه باز شود آنوقت رابورت دهندگان هر چیزی را میخواهند انتشار میدهند از برای آنها تا حال مجازاتی دیده نشده بنده گمان میکنم این لایحه اگر در مجلس بگذرد یک همچو وقایع نگاری داشته باشیم که آنها بر روزنامهها خبر بدهند و روزنامهها آن خبر را تمام مملکت انتشار بدهند اول باید یک مجازاتی برای آنها معین شود و از مجلس بگذرد که اگر یک رابورتی خلاف داد بدانند با وقایع نگار چه باید کرد.

اسدالله میرزا - عرض میکنم گوید رابورت خوب دقت فرموده اید که بدانید اینها وقایع نگار دولتی نیستند معلوم است فلان جریده وقایع نگار داشته آنها باید کسب اطلاع کنند در تمام ولایات داخله و خارجه و حالا اینها مجبورند که یک حقوقی با بدهند که در فلان جا اگر یک اتفاقی افتاد فوراً اطلاع تلگرافی بدهد که در فلان نقطه فلان اتفاق افتاده این برای این است که او هم در روزنامه خودش طبع و منتشر کند و آن مسئله که سرکار فرمودید که هر چه بخواهند میفرستند برای این یک ماده آنجا نوشته شده و اگر برخلاف نوشتند که اسباب اغتشاش شود فضا او مشغول است و این را نمیشود داخل این کرد این ماده برای این است عرض میکنم در تمام ممالک رسوم است که یک تخفیفی با باب جرائد میدهند مثلاً ده بیست کلمه رایک شاهی میگیرند و عجلانها چون اینجا تا حال نبوده و میخواهیم تازه شروع کنیم بیشتر از نصف ممکن نیست بعدا اگر زیاد شد آنوقت ممکن است از نصف هم کمتر بگیریم مثلاً از اینجا بانکیس نصف مطالبه میکنند و کذاک از اینجا

بآلمان نصف قیمت مخابره میکنند (در این موقع جناب رئیس اظهار رای گرفتن فرمودند چون برای رای گرفتن عده کافی نبود قدری تاخیر شد تا آنکه سایر نمایندگان حاضر شدند)

رئیس - حالا رای میگیریم رابورت کمیسیون هر کس تصویب میکند که ماده بنده داخل مذاکره شویم قیام نماید.

(اکثر نمایندگان قیام نمودند) آنکه شروع بقرائت و شور ماده بنده لایحه قانونی در باب تخفیف ارباب جرائد گردید در مواد اول و دوم و پنجم که ممکن بود پس از تصویب مجلس قانونی شود در مواد مذکوره مذاکرات لازمه بعمل آمد پس از آن چهار ماده که کمیسیون قانونی ندانسته بود قرائت شد.

رئیس - یک پیشنهاد اصلاحیه از آقای آدینه معتمد خان نماینده محترم ایل جلیل ترا که رسیده قرائت میشود راجع ماده چهارم این لایحه قانونی (آقای ذکاءالملک ماده اصلاحیه آقای آدینه معتمد خان را قرائت نمودند)

ایشان پیشنهاد اصلاحیه آقای ذکاءالملک علی خان قرائت شد و ماده اصلاحیه کمیسیون هم در این باب قرائت شد (شور اول اینها در کافی دانستند) آنکه شروع بقرائت رابورت کمیسیون فوائد عامه در خصوص اجاره باغات و مستغلات دولتی قرائت گردید.

رئیس - در مذاکره این رابورت لازم بود وزیر فوائد عامه یا معاون ایشان حاضر باشند لکن علت قرائت این بود که بدانیم لازم است در مجلس قرائت شود یا خیر.

معزز الملک - بنده بنده این استجازه که به مجلس پیشنهاد شده است از تکلیف مجلس خارج است بجهت اینکه در باب اجاره و استجازه قوانین ما گنگ است یعنی نه صریحاً رد میکنند و نه از تکلیف مجلس است پس ما باید رجوع کنیم به بنیم در سابق چه شده است اگر رجوع بسابق کنیم چون چند جا اجاره داده شده و هیچ رجوع به مجلس نشده است مثلاً خالصجات بدون تصویب و اطلاع مجلس اجاره داده شده و عدل گذشته است و معادن فیروزه اجاره داده شده و مجلس رجوع نشده امروز میبیشم اجاره باغات سلطنتی به مجلس آمده یا این غلط آمده است به مجلس یا آن چیزهاییکه شده غلط بوده است که چرا به مجلس نیامده پس برای اینکه وظیفه وزراء معین شود و اساساً هم معین شود که رسیدگی بعمل اجاره از تکلیف مجلس است یا نه اگر هست که ما رسیدگی نمایم والا بیخود زحمت نکشیم.

منتصر السلطان - وزرای محترم گمان میکنند که این از حق خود وزراء است و اینکار هائیکه کرده اند و خالصجات را اجاره داده اند در واقع نه این بوده است که حقوق شخصی خود را نمیدانستند - اند چون بوزراء از طرف بعضی نمایندگان اخبار شد که اینها از حقوق شخصی مجلس است باینجهت این را به مجلس اظهار کرده است رجوع شد بکمیسیون و اینطور مذاکره شد و لکن سابق بر این چون اظهاری نشده بود اگر اجاره داده اند مسئول نبوده اند.

حاجی شیخ علی - بنده عقیده ام اینست که اینها راجع است به مجلس هم اینکه در خصوص

از مالیات و مال الاجاره که بدولت داده میشود (یا دارائی دولت) دارائی همین معدن است خود او را دارائی میگویند و منافع خواه مالیات باشد خواه غیر مالیات (منتقل میشود) و این انتقال هیچ معنی ندارد مگر اجاره و امتیاز و غیر از این دیگر هیچ معنی ندارد عایدات آن است که از املاک حاصل می شود و انتقال یا فروختن معلوم است انتقال غیر از فروختن است بعضی ها میگویند باید لفظ اجاره باشد خیر اشخاصی که آشنا باشند می دانند که انتقال لفظ اجاره است لهذا بموجب همین اصل ۲۲ از قانون اساسی این مطلب را از حقوق مسلمه مجلس می دانم و راضی نمی شوم که از او سلب شود.

میرزا ابراهیم خان - بنده موافقم با ایشان می خواستم عرض کنم که باید یک مرکزی داشته باشیم برای اینکه تمام معاملات دولتی و نوشتجات راجع به مالیات و اصلاحات در آنجا جمع شود الان چند قسمت میشود یک قسمتی از این معاملات بوزارت فوائد عامه میرود و قسمتی در وزارت مالیه و قسمتی بوزارت داخله میرود و بموجب همین ماده که فرمودند آنچه راجع به عایدات دولتی باشد بنده تصویب میکنم که از نقطه نظر مجلس بگذرد چه ضرر دارد که آنجا تمام اوراق را که بمنافع این مملکت است دارا باشد که هر وقتی که لازم شود حاضر باشد و از برای مجلس کمال سهولت داشته باشد و آنهم اوراق صحیح سالم میخواهد و یک مسئله دیگر میخواهم اگر چنانچه این مسئله اجاره باغها رجوع به مجلس نشده بود و در یک کمیسیونی که عبارت از چند نفر نمایندگان بود نشده بود ناچار این گفتگوها که شده بود و در جای دیگر تا این اندازه که منافع مملکت ملاحظه شده است نمیشد در هر صورت عقیده ام این است که این از وظایف مجلس است و باید از نقطه نظر مجلس بگذرد و مجلس تصویب نمایند.

معزز الملک - بنده یک قدری تفسیر میکنم عرضی را که کردم عرض میکنم قوانین ما در باب عمل اجاره و استجازه گنگ است تفسیر هیچ معلوم نمی شود همین اصل ۲۲ قانون اساسی را هم که قرائت کردند قدری ابهام دارد این یک مطلب اساسی است که باید خیلی در این باب مذاکره بشود و معلوم بشود ولی باز عرض میکنم که آن فرمایشی که آقای منتصر السلطان فرمودند تا وقتیکه بوزیر اخبار نکرده بودند اجازات را به مجلس نمی آوردند و همینکه اخبار شد این است که حالا فرستاده اند این را نمیشود پذیرفت بواسطه اینکه یک وزیر برای اخبار یک وکیل یک مطلب را رجوع به مجلس نمیکند و این اظهار از طرف وزارت فوائد عامه نمیشد این مطالب بجهت اینکه تا وقتیکه رسیدگی اجاره را از تکلیف مجلس خارج میدانستند تا آن وقت بنده هیچ حرفی نداشتم بجهت اینکه همچو تصور میکردم که نظر دولت امروزها باین نیست ولی حالا که این اجاره باغات رجوع به مجلس شده است یا این است که این وزارتخانه ابتدا یک نظر صحیحی در این باب ندارد اگر امروز چیزی رسید مرفستند اگر نرسید نمی فرستند و آنهم یک حد صحیحی در این کار ندارد یا اینکه خیر بکلی عقیده خود را تقییر دادند علی ای حال ما اگر داخل مذاکره

این اجاره شویم خود این حکم میکند که اجاره از تکلیف مجلس است آنوقت اجاره های سابق نسخ خواهد شد اما شخصی بنده در باب اینکه آیا اجاره از تکلیف مجلس است یا نیست عقیده ام این است که اگر چه کار ما زیاد میشود ولی برای صلاح اندیشی مملکت خوب است که اجاره هم در تکالیف مجلس باشد.

میرزا مهر تقی قلی خان - اگر چه لایحه طبع و توزیع شده و آنچه و کلا نظر کردند در مواد و فصولش بود در اصل مطلب نبود ولی بنده پیشنهاد میکنم که در این باب خوب است در روز مهلت داده شود که در این دو روزه در آن فکری شود و اساساً در آن رای داده شود.

اسدالله میرزا - بنده عرض میکنم اگر این پیشنهاد را قبول فرمودند دیگر در این باب عرضی ندارم فقط می خواهم عرض کنم که این وقتی که بکمیسیون فواید عامه آمد شاید می توانستند عقاید خود را اظهار بدارند لکن در اساس مطلب صحبت نکردند فقط باصل مسئله و موادش چسبیدند و مذاکره کردند اما عقیده بنده همینطور که اظهار کردند برعکس این بود بنده بنظر می آید که سابق خالصجات به مجلس آمد و در این مجلس حالیه مسئله خالصجات گذشت بدون اینکه به مجلس بیاید و حالا اجاره باغات دولتی آمده است به مجلس و در اصل مطلب بنده گمان میکنم که بموجب همین اصلی که توبری خوانند این از وظایف مجلس باشد در هر صورت بنده می بینم که اختلافی در بین و کلا شده است و این محتاج بیک اقدام اساسی است و آن اقدام اساسی این است که مجلس یک روزی بنشیند و واضح و روشن کند در دو مسئله عمده که ما به الاحتیاج ما است که کدام یک از حقوق مسلمه مجلس است و کدام حقوق وزارت است که مادر هر روز در مسئله که پیشنهاد میشود در روز وقت خودمان را صرف این کار نکنیم و دو سه مسئله همی را که معلوم نیست تکلیف است یا تکلیف وزارت است معلوم کنیم در این مسئله بخصوص بنده تکلیف مجلس است حالا اگر دو مسئله گذشته است که یکی خالصجات دیگر مسئله معدن است از آنجائی که باید امضاء و مهر دولت را معتبر بدانیم نباید حرفی بزنیم و آن چیزهایی را که گذشته است متزلزل کنیم ولی بنشینیم صحبتی از برای آتی نکنیم و قرائی بگذرانیم که بعد از این دچار زحمت نشویم و این مسئله باغات راه عقیده ام اینست که چون کمیسیون زحمت کشیده است و چیزی مفید است بنشینید و قرائت کنید در این کار بگفتارید بعد نزار اساسی در این باب داده شود.

متمین السلطنه - بلی پنج شش مسئله است که اینجا هر وقت مذاکره میشود قابل توجه و اساسی است و بهتر تر یقین همین است که شاهزاده اسدالله میرزا فرمودند که یکچند نفری از نمایندگان بنشینند و قرائی بگذارند درست معلوم کنند که هر روزه در جزئیات این کار مذاکره نکنیم و آنچه عقیده خود بنده است این است که این از وظیفه مجلس است و بنده عقیده ام اینست که کلمات قانون بلکه مفاد آن را باید در نظر داشت در صورتی که ما میدانیم که یک چارخانه که ۲۰ تومان یا ۱۰ تومان می آرد چون که از عایدات مملکت است باید در مجلس

گفتگو شود چگونه میتوانیم بگویم که مسئله ۵ هزار تومان یا کمتر از وظیفه مجلس خارج است این را بنده مخالف با روح اصل (۲۲) قانون اساسی میدانم وقتی که در یک مسئله که ۲۰۰ تومان می آرد تصویب مجلس لازم است در مسئله ۴۰ یا ۵۰ هزار تومان قیمت دارد لابد تصویب مجلس لازم است اما آنقدریکه راجع باین لایحه است اولاً اگر وزرای محترم این نکته را منظور داشته باشند که یک لایحه را که پیشنهاد میکنند حضور داشته باشند و دفاع کنند بکفایتی از اوقات ما را صرف میکنند شاید در این باب اگر آقایان وزراء تشریف میداشتند بعضی مطالب میگفتند که خیلی چیزها بنظر امیادم و کار ما را آسان میکرد بدیخته میبینیم این نکته ملاحظه نمیشود وقتی که یک مسئله از یک وزارت خانه پیشنهاد میشود و مطرح میشود ابتدا کسی از طرف آن وزارتخانه در اینجا نیست که دفاع نماید و آن ملاحظاتی را هم که لازم بوده است که بنمایند نشده است مثلاً خالصجات را که اجاره دادند هیچ اعلان نکردند و هم چنین سایر چیزها پس خوب است این مطلب را ختم کنیم بنشینیم یک جمعی از نمایندگان و گفتگو کردن که آیا این مسئله حق وزراء است یا از وظیفه مجلس است.

محمد هاشم میرزا - بنده فرمایش شاهزاده اسدالله میرزا را قبول ندارم بجهت اینکه این حتی نیست که تازه به مجلس داده شود زیرا که مطلبی که سابق در مجلس مطرح شده کاشف از این است که از اول قانون اساسی این مطلب با مجلس بوده است و **وکیل التجار** - بنده فقط باین کلمه خیال آقایان را متوجه می سازم که آن مسئله تزیید و تنافض است ولی اینجا صریحاً می نویسد (م واردی که قسمتی از عایدات دولتی مستقل میشود با فروخته میشود باید تصویب مجلس باشد) فروخته اند معین کرده است و اگر نگفته بود که منتقل یا فروخته میشود میتوانستیم بگویم غرض از انتقال این فروختن است اما در این صورت معلوم است غرض از کلمه انتقال اجاره است و صریح است که با مجلس است و سابقه اش هم همین است چنانچه در سابق هم آمده است و بعد از این هر مطلبی که به مجلس می آید باید از طرف وزراء در مجلس باشند و دفاع کنند و توضیحات بدهند که کارها قدری آسانتر شود.

تقی زاده - اگر این مسئله اجاره و کتترات اساساً حل نشود هر مسئله که بعد از این به مجلس می آید اسباب تضییع وقت میشود و وزراء همینطور یک مطلبی را به مجلس می آورند و یکی را نمی آورند و سبب میشود که برای استجازه باغات دولتی بکروزی بنشینیم و صحبت کنیم که به مجلس بیاید یا نیاید بنده هر چه زودتر باید یک قانونی وضع شود که اجاره و کتترات از تکالیف مجلس هست یا نیست که وظیفه وزراء هم معلوم باشد و اینکه گفته میشود که در قانون اساسی هست یا نیست این معنی اینست که الان میخواهیم داخل مذاکرات شویم و بنده خواهم گفت که صریح نیست مجلس نباید همیشه خیال کند که هر کاری با رجوع شود بهتر است اگر شما خیال کنید و بخواهید بگوئید که اجاره و کتتراتهای مملکت را از شما اجازه بگیرند و بنده روزه اعمال روزانه خود را بیآورند تصور می کنم آن سه روز که مجلس می نشیند فقط کارش تکلیف وزراء معین کردن است حالا اینجا یک مطلب است

که بنظر خود بنده سه سال است متوجه آن شده و در مجلس سابق پیشنهاد کردم و تقریباً اتفاق آراء شد که يك مطلبی که طرح میشود باید با اطلاع نمایندگان باشد اینک اجارهها با اطلاع مجلس باشد و بمجلس بیاید چه فایده دارد اگر يك فائده جزئی برای آن توانستید اثبات نمائید حاضر قبول نمایم آن فوایدی که تصور میکنید با اطلاع چند نفر نمایندگان دولت نمیشود ولی با اطلاع ده ملیون نفوس ایران میشود که در موقع اعلان نمایند و ضرور با اطلاع مجلس نیست ولی چیزی که سبب میشود که بگوئیم باید اجاره بمجلس بیاید يك نکته است که شاید يك وقتی وزراء يك کاری بی اطلاع ما بکنند و ما را دچار اشکالات سیاسی نمایند والا وقتی که چند نفر را میآورند برای خودشان کنتراست میکنند ربطی بمجلس ندارد و این مطلب را بنده اساساً میدانم که مجلس شورایی روح مملکت است و تشکیل آن در ایران برای این است که امور خارجی ما کافه منظم باشد همینطور در وزارت خارجه آب هم میخورید بمجلس بیاید برای اینکه هر زحمتی که برای ایران حاصل شده است از يك وزارتخانه است باید بمجلس يك قانونی وضع کند که هر چه میخواهند با مضای مبارک وزیر برسد باید بمجلس بیاید لکن شاید این را من هم تصدیق کنم ولی آن تصدیقی را که بعضی از آقایان گمان می کنند بنده بهیچوجه تصور نمی کنم من رای خواهم داد که این قبیل مطالب نباید بمجلس بیاید مگر آنچه که راجع بوزارت خارجه است بعضی از آقایان میفرمایند نسبت بوزارت خارجه اعتماد داریم اگر این اعتماد از ما سلب شود بنده هیچ شهبها خوابم نمیرد .

افتخار الواعظین - بنده از آنها هستم که میگویم اصل (۲۲) در اینجا کافی است و انتقال انتقال شرعی است اهم از اینکه بصورت هبه باشد یا بهره باشد و اگر چنانچه این از حقوق مجلس نباشد سالی دوازده هزار تومان در فلان معدن وزیر بهمت ضرر میزند و ما هم نمیتوانیم حرف بزنیم ولی عرض می کنم وقتی باید بمجلس بیاید که مجبور باشند با اعلان کردن بمزایده ولی تا مادامیکه آن قانون وضع نشده است از حقوق مجلس است و اگر مناقصه و مزایده هم شرط نباشد آنوقت میروند فلان معدن را بدون اطلاع و اعلان اجاره میدهند و کلی بمالیه مملکت ضرر میزنند .

آقا شیخ ابراهیم - اگر چه مذاکرات زیاد شده است ولی بمقبضه بنده چیز هائی را که از مستقلات است حتی تمام عایدات و منافع دولت باید بتصویب مجلس باشد از هر راه که باشد و مال حاضر دولت اگر از آن انتفاع بودن و اجاره دادن بتصویب مجلس نباشم خیلی بعید است تمام اینها باید بتصویب مجلس باشد .

رئیس - این مسئله بماند تا اینکه کلیتاً حل شود و باید يك لایحه قانونی نوشته شود و از مجلس بگذرد در حد این ماده .

(**رایورت کمیسیون بودجه** ورقه وزارت مالیه در خصوص ورثه امین الوزاره قرائت شد)

رئیس - تصویب وزارت مالیه (۲۵۱) تومان است مخالفی هم که نیست پس رای میگیریم بتصویب

کمیسیون بودجه (میرزا مرتضی فلیخان تقاضا نمودند که مجدداً قرائت شود) قرائت شد .
حاجی شیخعلی - ما میخواهیم این خورده ریزه را حذف کنیم دوریال و سه قران و ده شاهی اینها از عادات قدیمه است همان ۴۰ تومان و ۲۰ تومان و ۱۰ تومان باشد .

رئیس - اینقدرها قابل نیست که مذاکره شود هر کس تصویب کمیسیون را رای میدهد قیام نماید (اغلب از او کلا قیام نمودند و اکثریت شد) (رایورت کمیسیون بودجه راجع بود و رتبه مرحوم میرزا علی اصغر خان مقتول رئیس گمرک اشویه قرائت شد)

ادیب التجار - خیلی آدمها هستند که در راه آزادی مقتول شده اند باید دانست که چیزی دارند یا خیر؟

رئیس - در حقیقت این مسئله در مجلس سابق تا اندازه تحقیقات شده است و اغلب آقایان میدانند این شخص در سرحد مشغول خدمت بوده و در آنجا ریخته اند او را بقتل رسانیده اند مسلم است اگر وراث او چیزی میداشتند از طرف حکومت آذربایجان تصویب نمیشد و علاوه بر آن معلوم است که کسانی که در راه آزادی مقتول شده اند از ورثه آنها رهایی میشود .

فهیم الملک - اغلب از آقایان میدانند که این شخص در سرحد مأمور بود و ریختند بیک ترتیب مرحشی او را کشتند و در آن نقطه اغلب از این اتفاقات مبادقت و خیلی لازم است که دولت از این قسم مأمورین خود که در اینجاها مأمور و مقتول میشوند رهایی از بازماندگان آنها بنمایند .

رئیس - رای می گیریم هر کس تصویب کمیسیون را تصویب میکند قیام نماید (تصویب شد) (رایورت کمیسیون داخله راجع باظهار اهالی فریدن در استعدای فرستادن یک نفر نماینده بدارالشورا قرائت شد)

رئیس - اهالی فریدن استعدا کرده اند که اجازه داده شود یک نفر وکیل بمجلس بفرستند و انجمن ولایتی اصفهان هم تصدیق کرده اند لکن نمیشود حق داد چون این دوره دوره تقنینیه است در موقع تصحیح نظامنامه انتخابات ملاحظات خواهد شد در این خصوص رای نمی گیریم فرض اطلاع آقایان بود .

(از جوشقان عریض رسیده در خصوص فرستادن یک نفر نماینده مستقیماً بمجلس و استعدای تشکیل شعبه عدلیه قرائت شد)

رئیس - اینهم محض اطلاع است که قرائت شد رجوع میشود بوزارت داخله .

وحید الملک - این بنده وقتی که انتخاب شدم برای کمیسیون داخله خیلی وحشت داشتم که شاید کمیسیون کارش زیاد باشد و نتوانم از عهده بر آیم در واقع این کمیسیون کمیسیون عریض شده است و ما بیکار هستیم محض اطلاع عرض شد .

حاجی فاتح الملک - کمیسیون نظام هم همین حال را دارد .

وزیر عدلیه - لایحه منضمات نظامنامه ثبت

اسناد است که سابقاً تقدیم شده است امروز تقدیم میشود و یکی هم میخواستم عرض کنم در خصوص قانون قبول و نکول بروات تجارتنی از فرار اظهار کمیسیون عدلیه قوانین الحدایقه خیلی زیاد شده میخواهم عرض کنم مقصود از وزارت عدلیه از تقدیم این لایحه نه قانون بروات بود بلکه قانون قبول و نکول بروات بود و البته در موقعش قانون بروات هم تقدیم میشود استعدا میکنم زودتر تمام شود .

رئیس - موضوع مذاکرات جلسه آتیه شور آخری شبه معاکمات عسکریه و بودجه موقتی وزارت جنگ بودجه وزارت داخله و رایورت کمیسیون خارجه راجع باصلاح وزارت امور خارجه .

وکیل التجار - بنده يك طرحی پیشنهاد کردم خیلی اهمیت دارد استعدا میکنم قرائت شود **حسنعلیخان** - طرح بنده را هم استعدا میکنم قرائت نمائید .

رئیس - در خصوص کمیسیونی که آقای نواب اظهار کردند اگر بمجلس تصویب میکنند از شعبات انتخاب شود .

(چند نفر از وکلا گفتند در مجلس انتخاب شود) **رئیس** - پس بماند برای جلسه آتیه که انتخاب شوند .

(در این موقع رئیس قیام نمودند و مجلس در نیم ساعت از شب گذشته ختم گردید) .

جلسه ۵۶

صورت مذاکرات یوم پنجشنبه سیزدهم صفر الخیر ۱۳۲۸

مجلس سه -اعت و ربع قبل از غروب در تحت ریاست آقای مستشار الدوله علنی گردید خلاصه مذاکرات را آقای معاضد الملک قرائت نمودند آنگاه تلگرافی از اسلامبول از طرف رئیس مجلس مبعوثان عثمانی بعنوان مجلس شورای ملی بمضمون ذیل قرائت نمودند .

از اسلامبول بطهران - بمقام عالی ریاست جلیله مجلس شورای ملی مجلس مبعوثان عثمانی از حسابات مجلس شورای ملی ایران که با کمال مودت در این موقع احراق مجلس اظهار فرموده اند نهایت امتنان را حاصل نموده و تشکرات صمیمی خود را بیان می نمایند رئیس مجلس مبعوثان - احمد رضا

[در این موقع رایورت کمیسیون مبتکران آقای منتصر السلطان در خصوص اداره کردن دخانیات قرائت شد مبنی بر اینکه طرح مزبور را کمیسیون قابل توجه میداند لکن فصول آن محتاج باصلاح زیاد است]

رئیس - باید مجلس رای بدهد در باب این که این طرح قانونی قابل توجه هست یا خیر بعد از آنکه قابل توجه دانست رجوع میکنیم بکمیسیون قوانین مالیه حالارای می گیریم از مجلس هر کس طرح قانونی آقای منتصر السلطان را قابل توجه میداند قیام نماید (با اکثریت تصویب شد) .

رئیس - بعضی مذاکرات در باب بودجه موقتی نظام راجع به مجاکمات عسکریه که باقی بود که رجوع بکمیسیون شده حالا رایورت کمیسیون قرائت میشود .